

**R. P. Francisci Svarez Granatensis, E Societate Iesv
Doctoris Theologi, Et In Connimbricensi Academia
Sacrarum Litterarum primarii Professoris Opvs, De Virtute
Et Statu Religionis**

Qvo Quid Contineatur, Index proximus indicabit

De Obligationibus Religiosorum ex Regula, Prælatione & subiectione
regulari prouenientibus, De varietate Religionum tam in genere, quàm in
specie, De Religione Societatis Iesv in particulari

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1626

VI. De arte seu methodo exercitiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93501](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93501)

fas est, Deo aspirante, sed quatenus in gloriam eius vberiorum redundat, idque iuxta modum convenientem, nostris praesentibus temporibus tam periculosis, ne & liberi arbitrij usus, & operum bonorum efficacia tollatur. Hoc ergo ipsum, quod faciendum praemonuit S. Ignatius, visu & exercitio in suo opere obleruauit, & hoc insinuare voluit locis in principio citatis, & in alijs, praesertim in posterioribus regulis, de discernendis spiritibus, in 2. egregie explicat efficaciam gratiae, dicens, proprium esse Creatoris suam ingredi creaturam, & illam in amorem sui totam conuertere, trahere, & mutare. Et in 8. recte gratiam Dei excitantem, seu praueientem eiusque efficaciam declarat dicens, immediate diuinitus immitteri, nulla ex parte hominis praecedente causa, & sufficientem esse ad consolandam animam. Aduertit autem ibidem sapienter & subtiliter, hanc gratiam esse, veluti semet quoddam, quod sui reliquias in anima relinquit, per quas potest homo postea aliquid operari, in qua cooperatione miseri potest aliqua alia intentio, vel motio à proprio, vel contrario spiritu proueniens, quam proinde obseruare, ac discernere necessarium est. Rursus in prioribus regulis de eadem discretione spirituum in vndecima egregie docet aestimare diuinam gratiam, ut cum aliquis operationem in se sentit, seipsum deprimat, ac vilefaciat, reputando se cum imbellis, quamque ignauus apparebit dissolutione impugnant, nisi per gratiam, & consolationis diuinae opem cito subleuetur. Et è conuerso etiam docet, non despondere animum, etiam si quis gratiae consolationem, vel abundantiam non sentiat, Quia vnusquisque aestimare debet cum Dei gratia posse se plurimum, & aduersarios suos deuicturum, dum modo in Dei virtute collocet spem suam, & animum suum corroborat. Vbi ostendit necessitatem gratiae respectu omnium, & gratuitam abundantiam respectu aliquorum, & sufficientiam quam omnes sperare debent. Et paulo superius in regula 9. Certi (inquit) simus nostrarum virum non esse, vel acquirere, vel retinere feruorem deuotionis, vehementiam amoris, abundantiam lacrymarum, aut aliam quamcunque internam consolationem, sed omnia haec gratuita esse Dei dona, quae si vendicemus nobis, ut propria, superbia, & vana gloria crimen non sine salutis graui periculo incursumus.

XXXXIV. Cum ergo in 7. regula ex eisdem dicitur, interdum Responsio ad probationis causa nos Deum sine consolatione relinquere, ut per primum ministrum naturales quoque vires insulsi inuicem nostri obsequamus, non dicitur ut gratia excludatur simpliciter, sed solum quoad maiorem quandam abundantiam, & consolationem; nam statim additur, Id quod possumus haud dubie assistente nobis iugiter praesidio diuino, licet tunc nequaquam sentiat, eo quod feruorem pristinum charitatis Dominus subtraxerit, relicta nihilominus gratia, quae ad bene operandum, & ad consequendam salutem satis esse queat. Vnde per naturales vires, tum ibi tum alio loco significari videntur naturales facultates, seu potentiae, non tamen ut operantes per solam naturalem virtutem, sed ut adiutae diuina gratia, & cooperantes illi. Postquam enim Deus sufficienter praueinit voluntatem per suam gratiam, & fidem, interdum relinquit illam, ut bene vratur acceptis donis, vel ut resistat occurrenti tentationi, absque nouo praueiniente auxilio, quamuis non sine adiuvante, & cooperante, ut in praedicto loco satis explicatum est. Alter etiam locus ex meditatione de tribus hominum classibus, facilis est: insinuat enim ibi duplex modus: quo mouetur homo à Spiritu sancto, quos Theologi distinguunt. Vnus est per Spiritus sancti donum, quem optimè vocat Ignatius, ex diuino instinctu, in quo homo magis agitur, quam se agat: alius pertinet ad virtutes, in quo homo operatur per discursum, & dictamen rationis, non quidem sine lumine, & auxilio supernaturali, sed illis adiutus. Sic enim ex principijs fidei, & doctrinis Patrum discurremus,

& dictamus per insulam prudentiam de agenda. Et vterque modus insinuat à S. Ignatio diuinitus media ad bonam electionem, tertium ponitur, obsecrantes Dei clementiam, ut dignetur mentem instruire, & implere voluntatem quocumque, potius mihi tendendam se adhibito nihilo secus pio, fidelique intellectu mei rationis, per quod apprehensa Dei voluntate, ad electionem ferat, vituanda sunt illa verba, pio fidelique rationis, quibus supernaturalis discursus significatur. Et sic rationari, & eligere, est vires seu facultates naturales habere exercere, & voluntatem Dei cognoscere, ex rationis dictamine, nunquam excludendo diuinum lumen & gratiam. Quamuis negandum etiam non est, aliquando naturalis rationis dictamen conferre ad electionem honestam faciendam, non tamen de supernaturalibus bonis, de quibus in illis locis sermo esse videtur, sed de aliquo bono morali, & honesto, ut latè libro primo & secundo de gratia ostensum est.

Tandem, quod in ultimo loco dicitur de diuino impulsu ita efficaci, ut facultatem dubitandi aufert, pertinet credimus ad priorem modum diuinae motionis, per dona Spiritus sancti: nam interdum potest esse tam efficax, ut necessitatem quandam inferat, saltem intellectui ad iudicandum de aliquo agendum per donum consilij, vel per aliquam reuelationem adeò efficacem, ut ex parte intellectus non relinquat facultatem dubitandi. Quamuis autem tunc homo necessarii iudicij, impulsu Dei esse sequendum, nihilominus in voluntate manere potest eligendi libertas: haec enim non aufertur per motiones gratiae (esto posset Deus illam auferre) ne moralis fructus, & meritum actionis impediatur: sicut Christus Dominus necessarii rectè iudicabat de omnibus agendis, & tamen libere eligebat. Hic autem motionis modus nec necessarius est ad supernaturaliter operandum, nec ordinarius est, sed ex speciali Dei gratia aliquando liberaliter conceditur, ut de Mattheo, & Paulo in eodem loco exempla ponuntur. Et haec tenet de doctrina libri exercitiorum.

CAPVT VI.

De arte, seu methodo exercitiorum.

Secundo loco dicere proposuimus de arte, seu methodo ad orandum, seu ad exercendam mentem in rebus spiritualibus data in hoc opere à B. Ignatio. Circa quam primò dubitare quis potest, quia vel infructuosum, vel impossibile videtur huiusmodi opus ad artem redigere, & sub regulis constituere: quia non humana industria, & virtute, sed Spiritus sancti inspiratione, & auxilio fieri debet, iuxta illud Psalmi 83. Beatus vir cuius est auxilium abs te: ascensiones in corde suo disposuit. Spiritus sanctus autem nullis arctatur legibus, sed varijs & infinitis modis mouet, & illuminat animam prout vult. Non est ergo hoc opus artis, sed gratiae: nam si homo velit legibus alienius artis attingi, saepe impeditur Spiritus sancti motum. Deinde contemnere quis potest simplicitatem, & breuitatem huius operis, nam in meditationibus, quae in eo traduntur, breuissima puncta ex historia Euangelica, aut ex consideratione vel comparatione aliqua vulgari desumpta proponuntur per simplicia verba, nihil fere addendo, quod ad maiorem vbertatem, & ad vnius horae, vel plurimum discursum, & meditationem viam aperiat. Tertio cum supremus gradus interni exercitij contemplatio, admirari quis potest, quod in toto hoc opere nihil de ratione, aut modo contemplandi traditur, sed totum circa orationem, & meditationem

tionem versatur. Item cum in hac via spirituali, tres gradus seu viæ distinguuntur, scilicet, purgatiua, illuminatiua, & contemplatiua; prima traditur in prima exercitiorum hebdomada: circa secundam autem reliquæ omnes meditationes versare videntur, tertia omnino prætermittitur. Item cum nostra oratio, & consideratio ita debeat à creaturis, & à nobis ipsis incipere, & per Christi humanitatem progredi, ut ad Deum ipsum in se terminetur, ei præcipue anima adhareat, ut latè prosequitur Bonaventura, in Itinerario mentis, & D. Bernardus in Scala claustrali, seu de modo orandi: in hoc opere de initio, & progressu variaz meditationes tã de creaturis, quàm de nobis ipsis tradantur; de Deo ipso, aut modo cogitandi, de attributis, & perfectionibus eius, vel de modo vnionis animæ cum ipso nihil docetur; & ex hac parte dicitur saltem imperfecta hæc doctrina.

B. Ignatij consilium in hac methodo tradenda fuisse optimum.

II. Tria igitur in hac parte à nobis ostendenda sunt: primum consilium Ignatij de tradenda aliqua directione, & quasi arte huius mentalis exercitij, fuisse prudentissimum, ac planè diuinum. Secundum quam rationem in ea directione tradenda seruauerit, ut maiori se exercitum vilitati consuleret.

1. Probatio ab experientia.

2. Ab exemplis patrum.

Tertium quomodo modis omnibus, seu statibus satisfecerit. Primum efficacissimè probatur ex effectu ipso, experimento enim constat, per hanc artem in spirituali vita multos profecisse. Quod etiã Paulus III. in Bulla superius citata agnoscit. Secundo confirmari hoc potest exemplis Sanctorum, qui non solum ad mentalem orationem, & considerationem homines excitant, sed etiam modum orandi, & ascendendi ad Deum, docere conantur, quoad possunt. Hæc fuit intentio Dionysij, præsertim in libro de mystica Theologia. Et fortasse eadem fuit mens Augustini in lib. Meditationum, qui 9. tom. habetur, & in altero lib. de diligendo Deo, & soliloquiis, cum aliis opusculis, quæ eodem tom. 9. Augustino ascribuntur. Differentia autem esse videtur, quod in omnibus illis libris Augustinus, non tam docet meditando, aut contemplando modum, quàm ipsam meditationem exercet, seu affectus, qui ea exercentur, profert, & describit, in aliis verò duobus libris soliloquiorum, potius speculatiue inquirendo, & disputando, (ut solet) quàm affectum exercendo procedit. D. etiam Prosper tres libros scripsit de vita contemplatiua: sed in eis non tam rationem contemplandi docet, quàm generalè doctrinam tradit de vita actiua, & contemplatiua, & ministeriis, vel laudibus earum, & consequenter de omnibus virtutibus differit. Sic etiam alij Patres de hac materia ad instructionem eorum, qui contemplationi, aut meditationi incumbere cupiunt, varios tractatus scripserunt, præcipue Bernardus de interiori Domo, & in Scala claustralium, &c. Et Richard. de S. Victore in tractatu de eruditione hominis interioris, & libro de preparatione ad contemplationem, cum aliis quæ in i. p. operum eius habentur: & Bonaventura, (ut in principio dixi) proprium librum scripserit de exercitiis spiritualibus, & alium de quatuor mentalibus exercitiis præter plura alia opuscula de meditationibus, de septè itineribus æternitatis, & itinerarium mentis, & similia Laurentius etiam Iustinianus multa habet egregia opuscula, præsertim lib. de vita solitaria, vbi de modis orandi, & de discretione spirituum, & necessitate mentalium exercitiorum, & quæ illa futura sint, specialiter differit cap. 15. 16. & 18. Omitto alia quæ Bloisius, Taulerus, Gerson, & Dionysius Carthusianus, & alij inter sua opera de hac materia Franc. Suar. de statu relig. Tom. IV.

scripserunt. Qui tamen omnes potius exhortandis, quàm instruendo procedunt, & ideo fufius scribunt de laudibus, & effectibus meditationis, vel contemplationis: peculiarem autem methodum orandi, non ita distinctè tradunt. B. autem Ignatius breuissimis regulis, ac verbis mirabilem hanc instructionem comprehendit, quàm non tam ex libris, quàm ex vnctione Spiritus sancti, & ex magna experientia, & vfu hauisse videtur.

Tertiò ratione id ostendi potest: quia in omnibus actionibus suis, tam externis, quàm internis indiget homo instructione, & doctrina, ut eas rectè, & vtiliter præstare possit: sed hæc operatio interior, quæ generali nomine oratio mentalis appellatur, est vna ex præcipuis, ac difficilioribus, & vtilioribus, quæ ab homine exerceri possunt, ergo multo magis homo indiget aliqua instructione, & directione, ut in ea rectè procedere, & proficere possit. Complectitur enim huiusmodi opus plures, & nobilissimos actus, humanos intellectus; res æternas & diuinas cogitantis, & voluntatis detestantis peccata, diligenti Deum, & contemptis temporalibus, æterna desiderantis. In quo exercitio magnus fructus esse potest si rectè fiat, multum verò tediij & otiositatis, aut etiam periculi, si malè fiat, ergo habere aliquam viam breuiem ordinatam, & variatam hominum accommodatam, & perfectorum hominum vfu, & experientia probatam, non potuit non esse vtilissimum opus, ac plane diuinum. Atque ita Societas cum ad procurandam propriam, & aliorum perfectionem, vocata sit, quæ ab oratione, & communicatione cum Deo maxime pendet, peculiarem hanc methodum, ac modum meditando & orandi tanquam præclarum quoddam donum ac munus à Deo datum, & mediū efficacissimum ad suum finem consequendum, æstimare debet. Quis enim principalis auctor interioris profectus, & exercitij, quo id obtinetur, sit Spiritus sanctus, nihilominus ex parte nostra plantare, & rigare necessè est, ut incrementum det Deus, gratia enim, & illuminatio diuina, non excludit cooperationem & præparationem hominis, sed potius illam requirit. Vt ergo homo q. in se est faciat, consiliis, & regulis iuari poterit, quæ tamen non ea intentione traduntur, ut hominem ligent, vel ut legem ponant Spiritui sancto, quominus creaturam suam moueat prout voluerit, sed solum instruunt hominem, tum ut operari incipiat, & meditari, ac discurre quando à Spiritu sancto specialiter non præmouetur; tum ut Spiritus sancti impulsu recipere aptus sit, eumque sentire, & sequi valeat. Et hoc ipsum in eisdem exercitiis animaduertitur, ut ex annotationibus, quæ in principio eorum traduntur, & ex multis aliis locis eorum constat. Et ex his patet solutio ad i. obiectionem n. 1. propositam.

Exercitiorum methodum ad finem intentum salutis animarum esse accommodatissimum.

Circa secundum punctum n. 2. positum aduertendum in primis est, mentem Ignatij fuisse breuissime comprehendere omnia, quæ ad spirituale instructionem & interiorem animæ salutem conducere possunt, tū ut facilius addisci, & exerceri possent: tum etiam, ut exercitium ipsum suauius, & delectabilius fieret, ut statim dicitur in num. 7. tum etiam, quia sola principia generalia possunt esse omnibus communia, applicatio autem in particulari cum maiori, vel minori extensione, aut cum his, vel illis circumstantiis relinquitur prudentiæ spiritualis magistri, & instructoris, quam in ipsis primis notationibus exercitationū supponit nūquam de-

K k

futura

III. Probatio ex ratione.

IV. Ratio & utilitas huius libri.

futuram ei, qui in spiritualibus exerceri incipit, iuxta consilium Bernardi ad fratres de monte Dei column. 16. *Quamdiu paruulus es, & donec plenius addiscas diuinam cogitare presentiam, Pedagagum tibi procura: cui statim dicit cogitationes omnes esse aperiendas. Nam, ut ipsemet scribit lib. de ordine vitæ column. 7. magnum huius vitæ solatium est, ut habeas cui pectus tuum aperias. Spiritualis autem vita duo potissimum requirit, morum correctionem, & vniōem cum Deo. Ad morum autem correctionē in primis pertinet purgatio præcedentium delictorum, quotidiana conscientie cura, & frequens etiam peccatorum confessio. Secundum verò frequentē meditatione, & oratione, & virtutum exercitio comparatur. Ad vtrumque autem recta electio circa vitæ statum maximè necessaria est. In his ergo omnibus conuenientissimo ordine instruitur homo per hæc exercitia. Quia verò conueniens estimatio, & recta intentio finis ultimi principium est omnium bonarum actionum, ideo S. Ignatius ante particularia exercitia hoc præmitit tanquam fundamentum totius reformationis spiritualis.*

V.
Quatuor
hebdomada
rum huius
libri enu
sientio.

De hebdo
mada.

Deinde verò quatuor hebdomadas exercitiorū distinxit, quas ita appellauit, non quia necesse sit in singulis septem dies, & non plures, vel pauciores insumi, sed quia commodè ita distribui possunt, & regulariter illud tempus videtur sufficiens, & accommodatum. Propriè ergo distinguuntur in materia, & fine ad quem singula proximè ordinantur. Prima enim viam purgatiuam continet, & ideo materia eius est diuine offensionis grauitas, & omnes considerationes, quæ ad hunc finem, & ad veram poenitentiam de peccatis agendam conferunt. Et propterea illi adiungitur duplex conscientie examen mane, & vespere quotidie faciendum, quod & ad conferuandam conscientie puritatem, & ad frequentem confessionem vtilissimum est. de quo Bernardus lib. de vita solitaria colum. 15. *Sedeat iudicans iustitia, stet rea, & se accusans conscientia: nemo te plus diligit, nemo te fidelius iudicabit, manè præterite noctis fac à temetipso exactionem, & venturæ diei tibi indicito cautionem: vespere præterite diei rationem exige, & superuenientis noctis fac indicationem.* Fuitque consuetudo antiquorum Patrum: nam de D. Antonio refertur lib. 1. Tripartita, ca. 11. quod præcipiebat semetipsum discutere, & secum ponere rationem eorum que gessit diu, noctique si quid autem indecens ageret, confiteretur, ut de cætero parceret in delicto, semetipsum scilicet erubescens si plurima sui delicta comperisset. Et apud Suriū 17. Ianuarij §. Tandem. præcipiebat monachis, ut rationem diei, noctisque facientes, si in se comprehendissent, peccare deliquerent, &c. Basilii etiam sæpè hoc consilium repetit: nam in sermone de abdicatione rerum post mediū. *Que singulis (inquit) diebus feceris opera, ea vespere tecum ipse commemora, & cum his, que feceris pridie conferto, ut melior in dies existas.* Et sermone de Ascensu, seu exercitatione monachi, inter alia consulit, quotidianas suas, & cogitationes, & actiones omnes diligenter examinare; & serm. 1. de Institut. Monach. in fine, *Completo (ait) iam die, omni que opere tum corporis, tum spiritus absoluto, præclare fiet si diligenter vnusquisque ante quam cubitum eat, cum animæ suo conscientiam suam exquirat, &c.* Et Ioannes Climacus 4. gradu de obedientia circa finem, *Optimus (inquit) trapezita est, qui quotidie respere lucrum, ac detrimentum omnino computat, quod scire manifestius non potest, nisi in horis singulis, in tabulis omnia denotet: nam cum calcali singulis horis ponuntur, totius diei ratio postmodum clarius agnoscitur.* Et paulo superius refert de quodam religioso, Ad cuius latus cum appensum cingulo breuem libellum conficerem, didici cum quotidie cogitationes suas in eo notare, hasque omnes nunciare pañori solitum: non solum autem illum, sed alios quamplures id facere ibidem confexi: erat enim (ut comperi) Patris sancti mandatum. Chrysostom. etiam homil. 2. in

Psal. 50. circa illa verba, *Peccatum meum contra me semper; confute, ut qui diuturno tempore, vel alio commodiore non potuerit, saltem in ipso lectio nequam fomnis irrepat, examinet, quid boni fecerit, quidve mali admiserit, & gehennæ recoretur, ut metu affectus bonum augeat, & malum auferat.* Idem videre licet in Bonauentura. opuscul. de puritate conscientie cap. 6. & in speculo discipline, Thoma de Kempis lib. 2. de disciplina claustralium cap. 9. & lib. de disciplina monastica cap. 71. Imò & Seneca, hoc præbuit consilium lib. 3. de Ira cap. 36. In hoc verò omnium defectuum quotidiano examine, quod propterea generale vocat, monet B. Ignatius ut à gratiarum actione pro beneficiis incipiamus, vel quia non minus id debetur in fine diei, quam peccatorum recogitatio, vel certe quia multum iuuat ad magis dolendum de benefactoris offensa. Inuenio autem consilium hoc in Clem. Alex. lib. 4. pedag. cap. 4. *Postremū ait, antequam nos fomus inuadat, prius & sanctum est Deo gratias agere, ut qui eius benignitatem, & gratiam fuerimus consequuti: ita ut cum diuino quodam assensu nos ad fomum conferamus.* Illud tamen animaduertere libet, dictos Patres solum generaliter attigisse conscientie examen semel aut bis, vel sæpius in die peragendum, particulare autem examen, quod assuitur contra vnum vitium speciale, ut in illo emendando maior cura adhibeatur, & sic procedendo per singula facilius omnia eradicentur, sapienter fuisse à B. Ignatio excogitatum: innotauit autem illud Basilii in regulis breuioribus regul. 29. vbi ait, quando aliquis frequentius in aliquo peccat, considerare debere radicem, & ibi specialiter medicinam adhibere, atque in singulis peccatis inquit, simili modo.

Secunda hebdomada ad hoc ordinatur, ut homo rectè eligat, & consequatur statum vitæ suæ. Quia verò fundamentum recte electionis quoddam statum vitæ in homine Christiano esse debet, scilicet, & imitari Christum, ideo statim in principio illius hebdomadæ proponuntur considerationes, quæ ad hoc firmiter statuendum inducant, & præsertim de Incarnatione, & vita Christi Domini, quæ nobis proposita est, tanquam exemplar ad quam nostra formanda est. Deinde proponuntur media ad rectam electionem faciendam, & documenta omnia ad illum finem necessaria. Vnde ab hac hebdomada incipit homo instrui in via quam vocant illuminatiuam, nam facta purgatione peccatorum in priori hebdomada, incipit homo vltius tendere per virtutis viam, & consequenter incipit circa illam illuminari. Inchoatur etiam hic status proficientium: nam status incipientium, ad partem purgatiuam maximè pertinet. Quia verò perfectio vite Christianæ lōgo tempore comparatur, & præcipue per virtutem passionis, & mortis Christi, & meditationem eius: ideo hoc agit in tertia hebdomada, in qua passio Christi ad meditandum proponitur. Vnde etiam ad statum proficientium, & ad viā illuminatiuam pertinet, ideoque exercitia huius, & præcedentis hebdomadæ ad frequentiore vsum totius vitæ spiritualium hominum pertinet, quia maior pars hominum, etiam bonorum, & eximiorum, ac electione Deo seruientium est in statu proficientium: status enim perfectorum paucorum est. Et fortasse ob hanc causam in fine tertiæ hebdomadæ adducuntur quædam regulæ ad victum temperandum. Nam ad vsum mentalis orationis, ut continuari possit, hæc moderatio in primis necessaria est. Denique additur quarta hebdomada in qua Christi gloria, & resurrectio ad considerandū proponitur, attingitque viam vniūum, ut statim dicam.

In his autem meditationibus duo animaduertenda

Prima in
danda pra
cipue tradit
B. Ignatius
in suo libro

tenda sunt, materia scilicet, & forma. Materia consistit in re, quae ad considerandum datur; forma in modo & directione, quae ad recte & fructuose considerandum traditur. Et hoc posterius est, in quo maxime laborauit Ignatius: & reuera fuit donum, speciali gratia illi concessum, & non sine magno usu & experientia comparatum cum diuina gratia, & ideo in hac forma proponenda & declaranda, & diuersis hominum statibus, & ingeniis accommodanda, versantur ferè omnia documenta huius operis, nihilque deest, (vt existimo) quod desiderari possit.

VIII.

Cur in ma
teria ad me
ditandum
suspendan
da breuiter
fuerit.

Circa materiam autem solum hoc obseruatum est, vt sufficiens, & accommodata sit ad scopum proximè intentum, & ad viam seu gradum spiritualis vitae, qui procuratur, non verò traditur in vnaquaque hebdomada omnis materia, vel meditatio, quae ad illam pertinere potest, quia haec infinita est, & facile ab vnoquoque inueniri potest. Et ita constat responso ad secundam obiectionem in numer. 1. nam quod ipsamet materia ad breuia puncta redacta simpliciter, & sine multiplicatione discursuum, vel conceptuum proponatur ex instituto factum, pertinetque ad sapientem formam artificis, vt ipsemet statim in principio regulæ 2. adnotauit, vt scilicet is, qui meditaturus est, accepto solum meditationis fundamento, vt postea per se, vel ex discursu proprio, vel ex diuina mentis illustratione ratiocinetur, & ita cum maiori spirituali gustu, maiori fructu in oratione, & meditatione versetur. Simili consilio Cyprianus in praefatione libri de exhortatione martyrum, sola capitula Dominica se attigisse dicit, vt non tam tractatum meum (inquit) videar tibi misisse, quam materiam tractantibus tribuisse, quae res in usum singulis proficit utilitate maiore. Nam si confectam, & paratam tam vestem darem, vestis esset mea, qua alius viretur, & forsitan non pro habitudine staturus, & corporis res alteri facta, minus congruens haberetur. Nunc verò de agno per quem redempti, ac viuificati sumus, lenam ipsam, & purpuram misit, quam cum acceperis, tunicam tibi pro voluntate conficias, & plus, vt in domestica tua, atque in propria veste leuaberis, & ceteris quoque, vt & conficere ipsi pro arbitrio possint, quod minus exhibebis. Addit praeterea rationem aliam non minus instituto nostro accommodatam, dicens, Nec non & illud consilium vitæ, & salubre propterea in exhortatione tam necessaria amputandas esse verborum nostrorum moras, & tarditates, atque ambages sermonis humani subrahendas, ponenda solum illa, quae Deus loquitur, & praecepta ipsa diuina velut arma pugnantis suggerenda sunt, inde aures eriguntur, inde instruuntur mentes, inde & animi, & corporis vires ad omnis passionis tolerantiam roborantur. His ergo & similibus rationibus motus B. N. Ignatius exercitiorum materias paucis, & simplicibus verbis proponendas duxit, idemque spiritualibus magistris seruandum praecepit, habita nihilominus ratione personarum, quae instruitur, vt indoctis, & rudioribus nonnulla via aperiatur, & materia ipsa aliquantulum digeratur quantum satis sit, vt vniquisque pro capitu suo circa illam discurrere, ac meditari possit.

Per hanc methodum omnibus vitae spiritualis statibus satis prouisum esse.

IX.

Ad 3. obiectionem
in n. 1.

Tandem hinc etiam constat quod tertio loco in num. 2. proposuimus, per hanc scilicet exercitiorum rationem, omnium statibus, seu ordinibus sufficienter prouisum esse, satisque facile tertiae difficultati in principio num. 1. tactae, non enim omisus fuit in his exercitiis vltimus gradus contemplationis, sed traditus, vel insinuatus fuit quantum per humanam industriam fieri expediebat. Nam imprimis quarta hebdomada, quae est de Christi gloria, & gaudio resurrectionis, ad viam vnitivam pertinet, non enim ad morum emendationem, aut profectum directè ordinatur, sed ad spem, & amorem excitandum rerum aeternarum, & ad participandum in hac vita aliquo modo aeternas delicias, in aula mentis vacando diuinæ sapientiae, vt ferm. 8. de ieiunio Leo Papa dixit. Deinde in fine illius hebdomadae addita est contemplatio ad amorem spiritualem in nobis excitandum, quod maxime pertinet ad contemplationem. Est autem animaduertendum in hoc gradu contemplationis, seu viæ vnitivae distinguendum esse initium eius, seu totum id quod habet rationem viæ, à termino, qui est ipsa vnitio cum Deo, cum quadam veluti simplici intuitione veritatis. Nam in priori parte huius viæ seruanda est eadem forma orandi ac meditandi, quae in ceteris seruatur paucis mutatis, & accommodando materiam scopo, & fini intento: in posteriori autem parte nulla certa forma, vel modus praescribi potest, quia in simplicissimo actu consistit, magisque recipiendo, quam inquirendo perficitur, quantum cooperatio hominis non excludatur. Hac igitur ratione P. N. Ignatius attingendo hunc gradum vltimum contemplationis, ea quae pertinent ad initium eius, & ad formam, & materiam, in illo seruandam, & applicandam sufficienter proposuit, contentusque fuit ponendo sapientes in viam; nam quod reliquum est magis ad magisterium Spiritus sancti, quam hominis spectat, ideoque de ipsa vnitio cum Deo, & de ipso actu simplicis contemplationis pauca dixit.

Et ob eandem causam potissimè nos docuit versari circa Christi humanitatem, quia illa est ostium per quod ad diuinitatem introducimur, Ioan. 10. de quo videri potest Bonauent. opuscul. de septem itiner. æternitatis, sect. 1. distinct. 1. & 3. Richard. de S. Victor. lib. 5. de contemplat. cap. 12. & sequent. & Bloisius in Canone vitae spiritualis cap. 21. vbi post nonnulla documenta circa meditationem passionis Christi concludit, Supradictis igitur rationibus occupata te pro tuo modulo circa humanitatem Christi, haec mentem tuam ita possideat, vt quidquid phantasmatum aliunde vitiōse se ingererit, mox dissipetur; hanc elige in qua tutus requiescas quando ad aliorum non prouideris. Nautis enim est, quia mare seculi huius citra periculum pertransire, atque ad beatam illam patriam feliciter peruenire poteris. Quanquam Dominus etiam te hic nauigantem eo aliquando forte sustinet, vbi ab omnibus rerum formis atque simulacris intus nudaberis, vbi à te ipso deficiens, feliciter transibis in Deum; eo interdum deducet te manus Domini si expedierit, vt tempore huius exilij eo perducaris; si non expedierit, non perducetur. Vnde intelligimus hanc spiritualem artem ad summum posse nos dirigere circa meditationem humanitatis Christi, sub qua comprehendi potest omnis eleuatio mentis ex creaturis ad Deum: nam quod altius est non cadit sub humanam industriam; & ideo monet idem Bloisius in specul. spirit. c. 11. eos etiam qui speciali gratia ad vnitioem cum Deo eleuantur, cessante illa Dei operatione, debere statim resumere propriam actionem, & sanctas imagines, id est, ad officium meditationis redire, ne otio corpescant. Ob hanc ergo causam haec exercitia in his meditationibus potissimè insunt.

Si quis tamen rectè animaduertat, à principio docent, seu manu ducunt eum qui spiritualiter exercitatur ad intuendam, vel ponderandam veritatem aliquam, cum interna animi quiete, & affectibus, qui illam comitantur. Huc enim tendit, vt existimo, illa sensuum applicatio de qua fit mentio in hebdomada secunda; nam illa applicatio magis intellectualis esse debet, vt per eam quis mente intueatur factum aliquod, quod admiretur, vt ad illud efficiatur, vel audiat verba quorum pondus consideret, vt illis moveatur, vel odoratur fragrantiam.

In contem.
pla tione viæ
& i. vnitivae
contemplationis.

X.

B. Ignatius
de via con
templationis
potissimè in
instruuit.

XI.

Non sumen
de termino
eius in huius
re omnino
praeceptum sit.

*Pietas
purgat illum
et omni per
mixta exerci-
tando.*

tiam virtutum, aut donorum alicuius animæ, & sic de alijs; huiusmodi enim applicatio mentis participatio quædam contemplationis est, saltem quantum ad modum operandi. Quamvis enim tres illæ viæ quantum ad principales actus suos sint distinctæ, non tamen necessario sunt, imò nec regulariter esse debent omnino impermixtæ, sed in vnaquaque illarum aliquid de cæteris participandum est, nam in prima aliquid necessarium est de secunda, & tertia, ut suauior fiat, & magis fructuosa: nam timor, & dolor, ac detestatio peccatorum per amorem Dei, & affectum virtutum perficitur, & delectabilior fit. In tertia vero aliquid de prima, & secunda retinere frequentius expedit, propter maiorem securitatem. De qua re legi potest Blosius, qui optimè loquitur in speculo spirituali, cap. II. Secunda verò ob vtriusque rationes, & tanquam media inter duas extremas aliquid de illis participare debet. Hoc ergo in vniuersum in prædictis exercitijs significatum est: nihil igitur ad spirituales instructiones necessarium in eis desideratur, quantum per breuem methodum tradi poterat: nam illa, quæ per viam vocem adicienda est, nunquam excluditur, vtramque verò perficere debet experientia, & Spiritus sancti illuminatio.

CAPVT VII.

De prudentia in opere exercitiorum ab Ignatio seruata, & vsu eorum seruando.

*Prudentia
Ignatius in re-
gulis tempo-
rantia.*

I. Quod ad i. tituli partem attinet multa in superiori puncto attigimus, quæ non oportet verbis commendare, nec defendere: quia per se nota sunt, neque aliquid inuenio, quod aliquem offendere, aut de quo aliquis iure dubitare possit. Præterea verò, quæ de ratione, & methodo orandi ibi traduntur, prudentia Auctoris maximè inspicitur in varijs regulis, quas spiritualibus exercitijs adiunxit, in quibus egregiè tradidit consilia ad componendos mores hominum circa seipsos quoad exteriora per regulas temperantiæ, quas in fine secundæ hebdomadæ tradidit, & per documenta circa exteriora penitentiam, quæ adiunxit ad finem primæ hebdomadæ, quoad interiora verò per regulas, quas de scrupulis tradidit in fine exercitiorum. Quoad alios verò per regulas quas in distribuendis elemosynis seruare docuit. Ita pro his actionibus, quibus circa Deum per intellectum, aut voluntatem potissimè versamur, in quibus error vel speculatiuus, vel practicus multum potest habere periculi, egregia consilia tradidit tum in regulis ad dignoscendos internos animi motus, & discernendos spiritus, tum etiam, ut cum orthodoxa Ecclesia verè sentiamus. Nihil itaque quod in consultationem spirituales ordinariè venire possit, intactum omisit, & in omnibus magnam prudentiam, atque ad eam magnam experientiam, & diuini luminis illustrationem ostendit.

II. Et quia serè de his omnibus, quod ratio nostri instituti postulat, iam adnotatum est, vnum vel aliud tantum breuiter aduertam. nam in 4. circa temperantiæ regula consilium datur, ut ad inueniendum temperantiæ medium aliquid de conuenienti victu sibi quis adimat: imò additur, quanto plus abstulerit, tanto celerius iuxta mensuram cibi, & potus esse reperturum: huius autem contrarium docere videtur Gerson Alphab. 72. lit. K. in quadam doctrina cōtra conscientiam scrupulosam, ubi ait, ita debere regi corpus, ut nec sit rebelles animæ, neque ad illi cooperandum deficiat, & addit, Et esset minus malum excedere nimis nutriendo corpus suum, quam non

satis, quia difficilius potest poni remedium, cum corpus gliscit per nimiam abstinētiā. Sed hæc non sunt contraria, nam ad diuersos fines, & pro hominibus diuersis de homine, qui moderatione indiget, ne excedat contra temperantiā, & huic rectissime conuenit, ut si errare timeret, potius erraret subtrahendo de necessarijs quàm aliquid ultra necessitatem addendo, quia, & in hoc magis meretur, meliusque disponit, ut à Deo inueniat ad medium inueniendum, & facilius experiretur illum defectum, ut ita posset ad mediocritatem peruenire. Nec tamen absolute, & sine aliqua correctione hoc dicit Ignatius, in quo eius prudentia cernitur, sed hæc verba incepto sunt, vitato interim valedicimus aduersa gratia periculo. Per quæ verba tollit omnem contrarietatem cum doctorum Gersonis, qui loquebatur de homine scrupuloso, & ad nimiam auctoritatem, & abstinētiā propenso: in quo verum est, minus esse periculosum aliquid ultra necessitatem addatur, quàm si nimium subtrahatur.

Secundo circa ea quæ de scrupulis notantur obseruari potest conscientiam aliquando angere scrupulis circa præterita an rectè sint confessa, nec ne, aliquid verò circa præsentia, vel futura, seu circa actiones quæ quotidie occurrunt. Bero Ignatius de scrupulis solum de hoc posteriori genere scrupulorum videtur rationem habuisse, eisque aptissima remedia ostendit adhibuisse, docens, quibus prodele aliquando possunt huiusmodi scrupulorum anxietas, vel sollicitudo, & quantum etiam possint nocere, si nimia sit, & quomodo tunc sit cauenda, in contrariam partem aliquantulum inclinando, vel constanter perseverando in actione inchoata, scrupulosa cogitatione contempta, quando vel ex certis principijs, vel ex iudicio eius, cui securè potest fides adhiberi, nihil mali in tali actione iuste timeri potest. De alio verò genere scrupulorum nihil attigit, vel si seruatur ea, quæ de examine conscientie, & confessione generali (quando illa opus est) ritè faciendæ superius dixerat, facile existimauit posse hanc tentationem superare, vel certe, quia remedia de prioribus scrupulis data cum proportionē possunt applicari. Gerson verò in loco proxime citato de illis scrupulis distinctè tractat, & duo obseruanda dicit, vnum est obliuioni dandum esse tempus præteritum, nisi in generali ad petendam à Deo veniam per generalem contritionem; alterum est quando tempus præteritum sollicitat, timendo, quod non fuit facta sufficiens confessio occurrentium esse illi, recurrendo ad Deum, cum vera cordis humilitate, & contritione, & in memoriam reuocandam esse voluntatem, quam habuit integre ac perfectè confitendi, & quod tunc fecerit quantum in ipso erat, suoque confessori satisfecerit, cuius consilio statuit præteritum non amplius recordari, ut Deo melius possit inferuire, atque ita in eo proposito perseveret, nimiumque timorem contemnat.

Tertio in quadam notatione 15. eorum, quæ in principio exercitiorum traduntur, & sæpe alias præsertim cum de electionibus agitur, consilium datur confessori, vel spirituali magistro, qui alium in his exercitijs instruit, ne eum, qui exerceatur, ad vnā partem magis quàm ad aliam moueat, nimium ad religionem potius quàm ad statum secularē, vel ad hanc religionem potius quàm ad illam, sed relinquendum esse, qui instruit, ut Dei voluntatem quærat, per seipsum ratiocinando, & lumen petendo, ut ab ipso immediate vocetur, & inspiretur. Circa quod consilium dubitare aliquis potest, quia ordinariè solet Deus homines per homines docere, illuminare, & vocare, ergo non est expectanda immediata vocatio ab ipso Deo sed